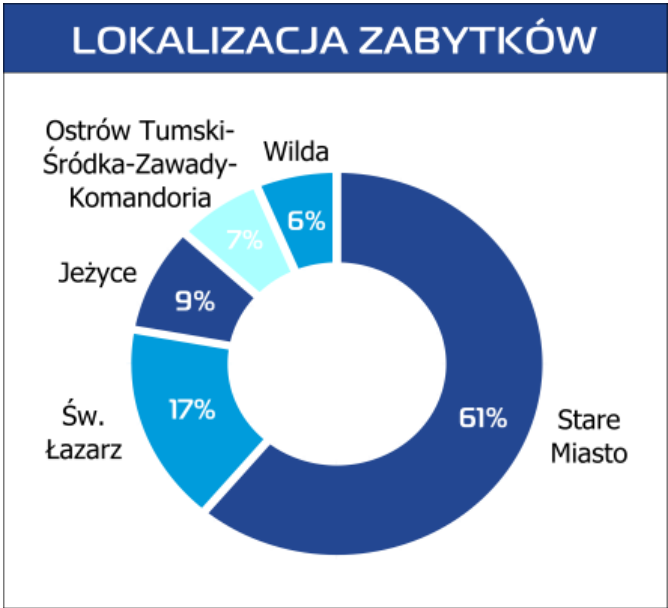
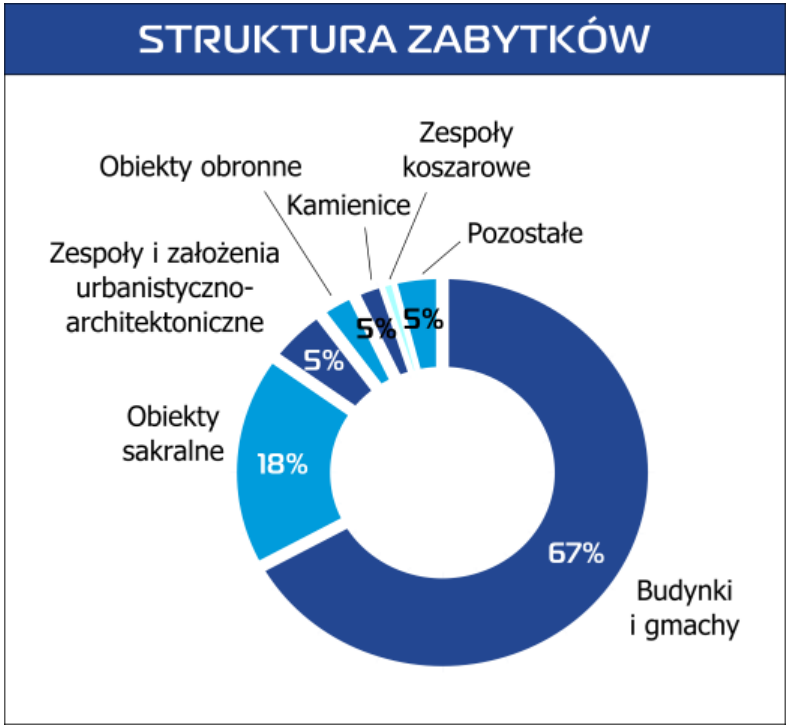

Ryc. 34. Struktura zabytków według lokalizacji (źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru zabytków nieruchomych miasta Poznania)

Ryc. 35. Struktura zabytków według rodzaju (źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru zabytków nieruchomych miasta Poznania)

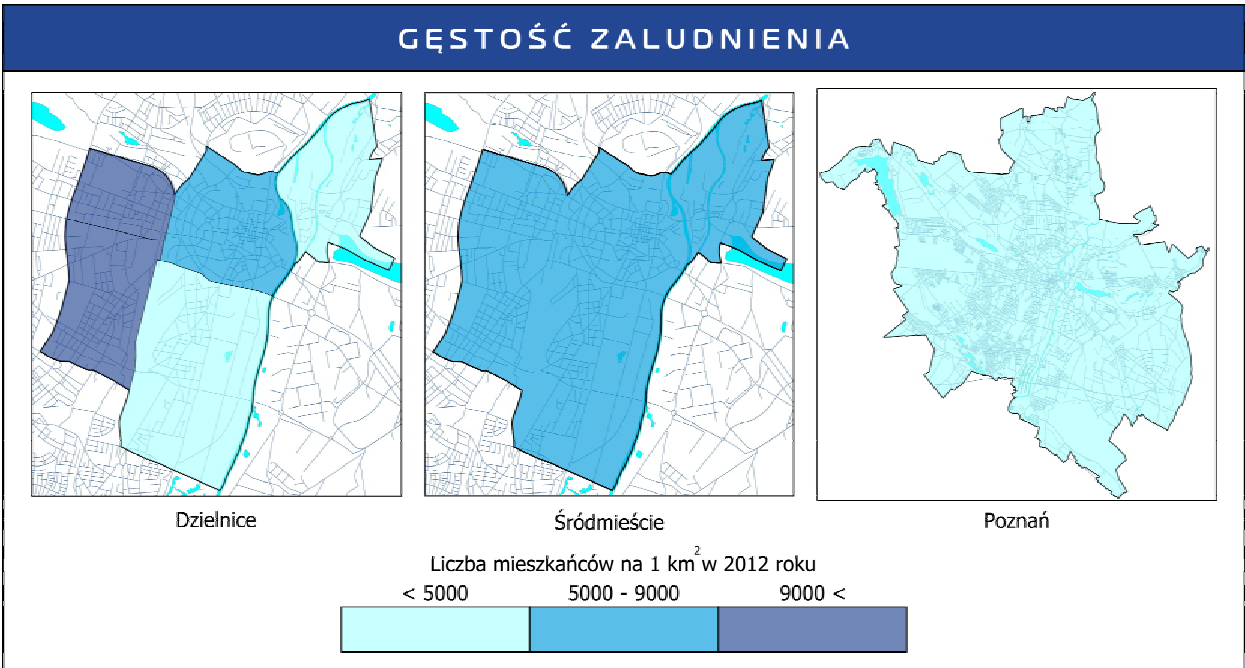
3. Sytuacja społeczno-gospodarcza

Analiza demograficzna i ruch ludności

Na koniec 2012 roku w śródmieściu Poznania zamieszkiwało 124 320 mieszkańców, co stanowiło 22,6% ludności całego miasta. Spośród pięciu osiedli, które składają się na Śródmieście, najbardziej zaludnione było Osiedle Święty Łazarz, najmniej zaś zaludnione było osiedle Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria.

	Jeżyce	Ostrów Tumski – Śródka – Zawady - Komandoria	Stare Miasto	Święty Łazarz	Wilda	śródmieście ogółem	Miasto Poznań
Liczba mieszkańców	24 404	6213	29 579	35 274	28 850	124 320	550 742
Liczba mężczyzn	11 021	3 084	13 583	15 925	13 254	56 867	256 499
Liczba kobiet	13 383	3 219	15 996	19 349	15 596	67 453	294 243
Wskaźnik feminizacji	121	101	118	122	118	119	115

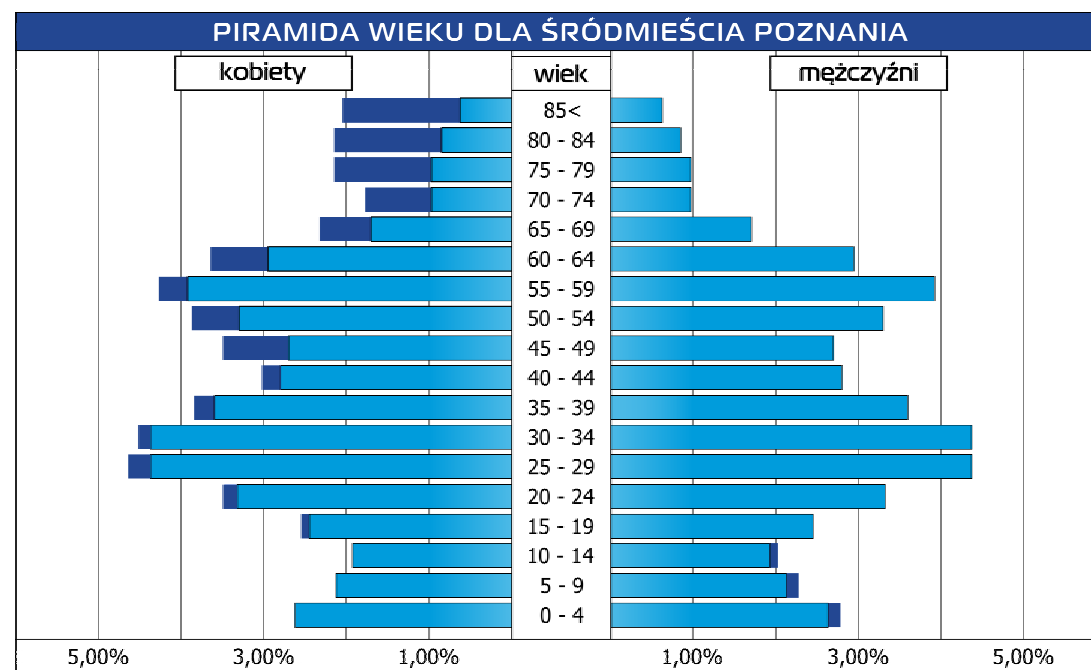
Tab. 2. Liczba mieszkańców śródmiejskich osiedli (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

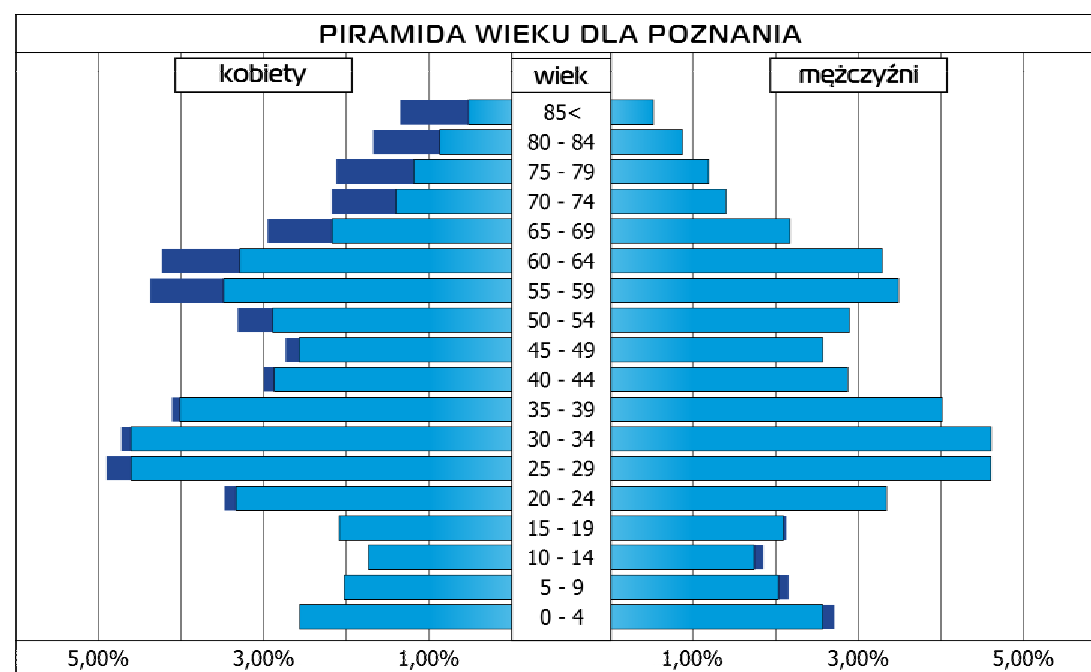
Ryc. 36. Gęstość zaludnienia w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

Pomimo że obszar śródmiejski zajmuje 7,6% powierzchni miasta Poznania, to na tym terenie mieszka ponad jedna piąta mieszkańców. Sprawia to, że gęstość zaludnienia jest znacznie większa niż w całym Poznaniu. Największa wartość tego wskaźnika występuje na osiedlu Jeżyce.

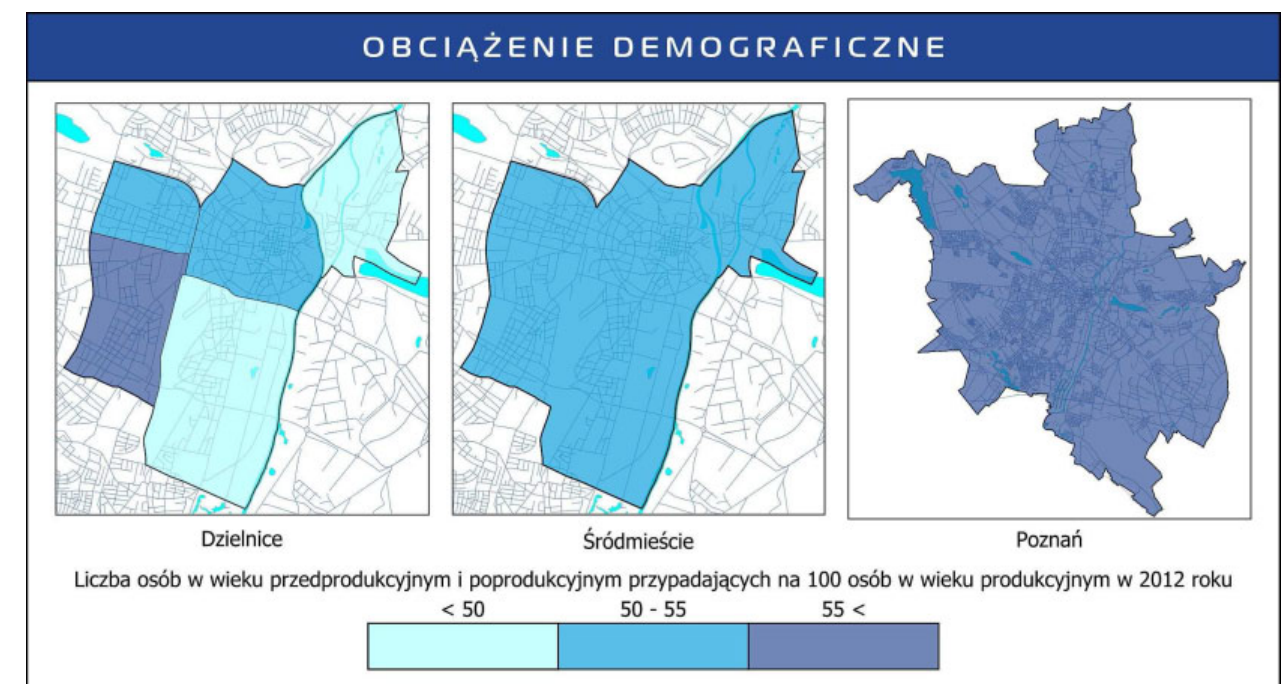
Ryc. 37. Piramida wieku dla Śródmieścia Poznania w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Ryc. 38. Piramida wieku dla Poznania w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Struktura wieku zarówno dla Poznania, jak i dla obszaru śródmiejskiego, jest bardzo zbliżona do struktury dla całego kraju. Piramidy wieku mają charakter zastojowy, charakterystyczny dla krajów wysoko rozwiniętych. Największe liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych związane są z wyżem demograficznym lat 50. oraz z echem tego wyżu w latach 80. XX wieku.

Występują jednak niewielkie różnice w strukturze wieku populacji Śródmieścia oraz całego miasta. Piramida wieku dla obszaru śródmiejskiego jest bardziej płaska i ma zdecydowanie szerszy szczyt, co związane jest ze znaczną liczbą osób w wieku starszym zamieszkujących Śródmieście. Mimo to w Śródmieściu występuje niższy wskaźnik obciążenia demograficznego niż w całym mieście. Spośród dzielnic śródmiejskich najniższa wartość tego wskaźnika występuje na Osiedlu Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria.

Ryc. 39. Obciążenie demograficzne w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

W ostatnich latach zmniejszała się liczba mieszkańców Poznania. W 2012 roku przyrost rzeczywisty w mieście wynosił -2191 (-4,17 ‰), na co wpływ miała głównie ujemna wartość salda migracji (-2310; -4,4‰), która przewyższała dodatni przyrost naturalny (119; 0,23‰). W granicach Poznania miejsce zamieszkania zmieniło 8 tys. osób, a poza granice administracyjne miasta

wyemigrowało 6,8 tys. mieszkańców. Poza Poznań najwięcej osób emigruje z dużych osiedli mieszkaniowych z wielkiej płyty: Piątkowo, Winogrody, Rataje. Przeprowadzone na zlecenie Urzędu Miasta Poznania badania zachowań migracyjnych mieszkańców Poznania pokazały, że zmiana miejsca zamieszkania spowodowana jest głównie chęcią poprawy warunków mieszkaniowych, obejmujących przede wszystkim wielkość powierzchni mieszkania i jakość środowiska naturalnego, szczególnie czystość powietrza, poziom hałasu oraz bezpośrednie sąsiedztwo terenów zielonych.

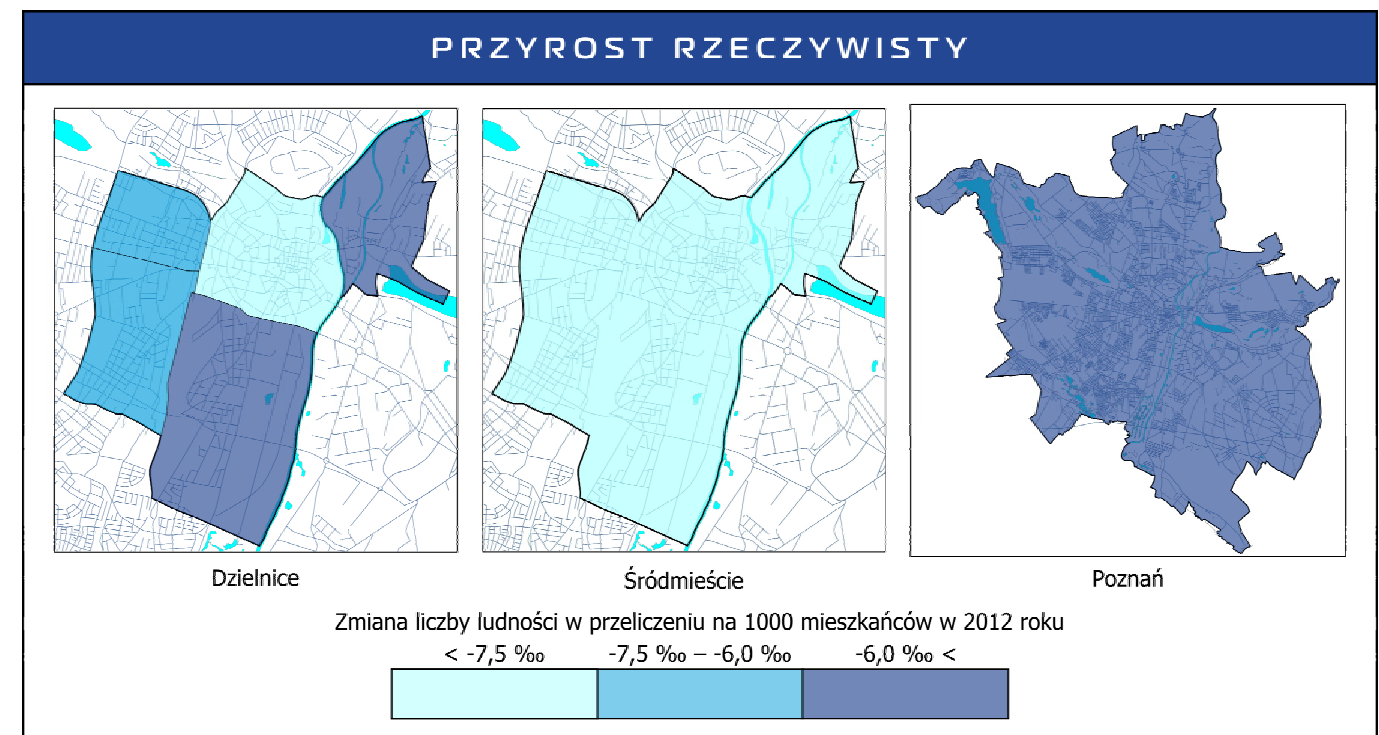
W ostatnich ośmiu latach liczba osób zameldowanych w Śródmieściu zmniejszyła się o ponad 18 tys., czyli o 13%. Największy ubytek odnotowano na obszarze osiedli: Stare Miasto i św. Łazarza. W 2012 roku liczba mieszkańców Śródmieścia zmniejszyła się o 944 osoby (-7,59‰), co stanowiło 43% ujemnego przyrostu rzeczywistego w całym mieście. Wpływ na to miała głównie ujemna wartość salda migracji (40% ubytku mieszkańców stanowiły migracje do innych części Poznania). W Śródmieściu najwięcej osób wyprowadza się z kamienic starej zabudowy z okolic Starego Rynku, Łazarza, Rynku Jeżyckiego oraz Rynku Wildeckiego. Miejsce zamieszkania zmieniali najczęściej mieszkańcy ulic: Głogowskiej, Wierzbicice, 28 Czerwca 1956 r., Szamarzewskiego, Wawrzyniaka, Matejki, Małeckiego, Grunwaldzkiej, Polskiej, Bukowskiej, Hetmańskiej, Kościelnej, Święty Marcin, Rybaki. Główne przyczyny wyboru nowego miejsca zamieszkania poza obszarem Śródmieścia to złe warunki mieszkaniowe w starych kamienicach, niezadowalająca jakość środowiska naturalnego i poziomu bezpieczeństwa. Część lokali mieszkalnych należących do prywatnych właścicieli, po wyprowadzeniu się dotychczasowych lokatorów, zmienia funkcję mieszkaniową na biurowo-usługową.

Zmiana liczby mieszkańców Śródmieścia w latach 2004-2012 (2004=100)			
Osiedle	2008	2010	2012
Jeżyce	91	88	87
Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria	94	93	94
Stare Miasto	86	85	83
Święty Łazarz	91	89	85
Wilda	94	93	91
Ogółem Śródmieście	91	89	87

Tab. 3. Zmiana liczby mieszkańców Śródmieścia w latach 2004 - 2012 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Zmiana liczby ludności w śródmieściu Poznania w roku 2012							
	Jeżyce	Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria	Stare Miasto	Święty Łazarz	Wilda	śródmieście ogółem	Miasto Poznań
Przyrost naturalny	- 28	- 12	- 32	- 74	13	- 133	119
Saldo migracji wewnętrznej	- 119	44	- 130	- 143	- 46	- 394	
Saldo migracji zewnętrznej	- 32	- 27	- 205	- 32	- 121	- 417	
Całkowite saldo migracji	- 151	17	- 335	- 175	- 167	- 811	- 2 310
Całkowita zmiana liczby ludności	- 179	5	- 367	- 249	- 154	- 944	- 2 191

Tab. 4. Przyrost rzeczywisty ludności w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Ryc. 40. Przyrost rzeczywisty ludności w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

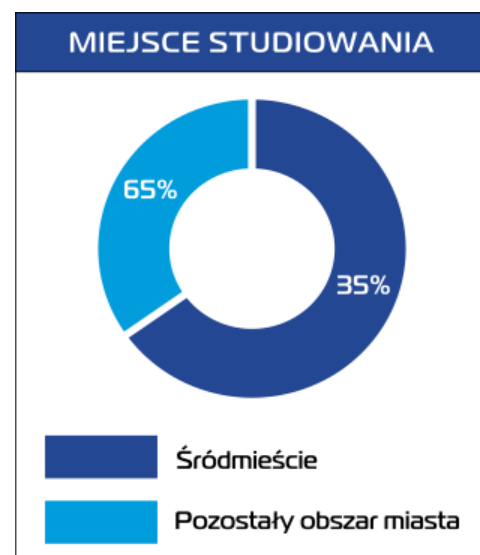
IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

Szkolnictwo wyższe

Liczba mieszkańców Poznania zwiększa się znacząco w okresie roku akademickiego. W Poznaniu funkcjonuje 28 uczelni wyższych – 8 publicznych i 20 niepublicznych. Łącznie w mieście studiuje 127,7 tys. studentów, głównie uczelni publicznych (94,5 tys.). Większość z nich (ok. 70%) pochodzi spoza Poznania.

Studenci szkół wyższych w Poznaniu w roku akademickim 2012/2013					
		ogółem (tys.)	w śródmieściu		poza śródmieściem
			tys.	%	tys. %
uczelnie publiczne		95,7	60,3	63,7	34,3 36,3
1	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza	38,1	15,6	41,0	22,5 59,0
2	Politechnika Poznańska	20,6	20,6	100,0	0,0 0
3	Uniwersytet Przyrodniczy	11,8	0,0	0,0	11,8 100
4	Uniwersytet Ekonomiczny	10,8	10,8	100,0	0,0 0
5	Uniwersytet Medyczny	7,6	7,6	100,0	0,0 0
6	Akademia Wychowania Fizycznego	3,5	3,5	100,0	0,0 0
7	Uniwersytet Artystyczny	1,4	1,4	100,0	0,0 0
8	Akademia Muzyczna	0,8	0,8	100,0	0,0 0
uczelnie niepubliczne		33,2	23,0	69,1	10,2 30,9
Ogółem		128,9	83,3	65,2	44,5 34,8

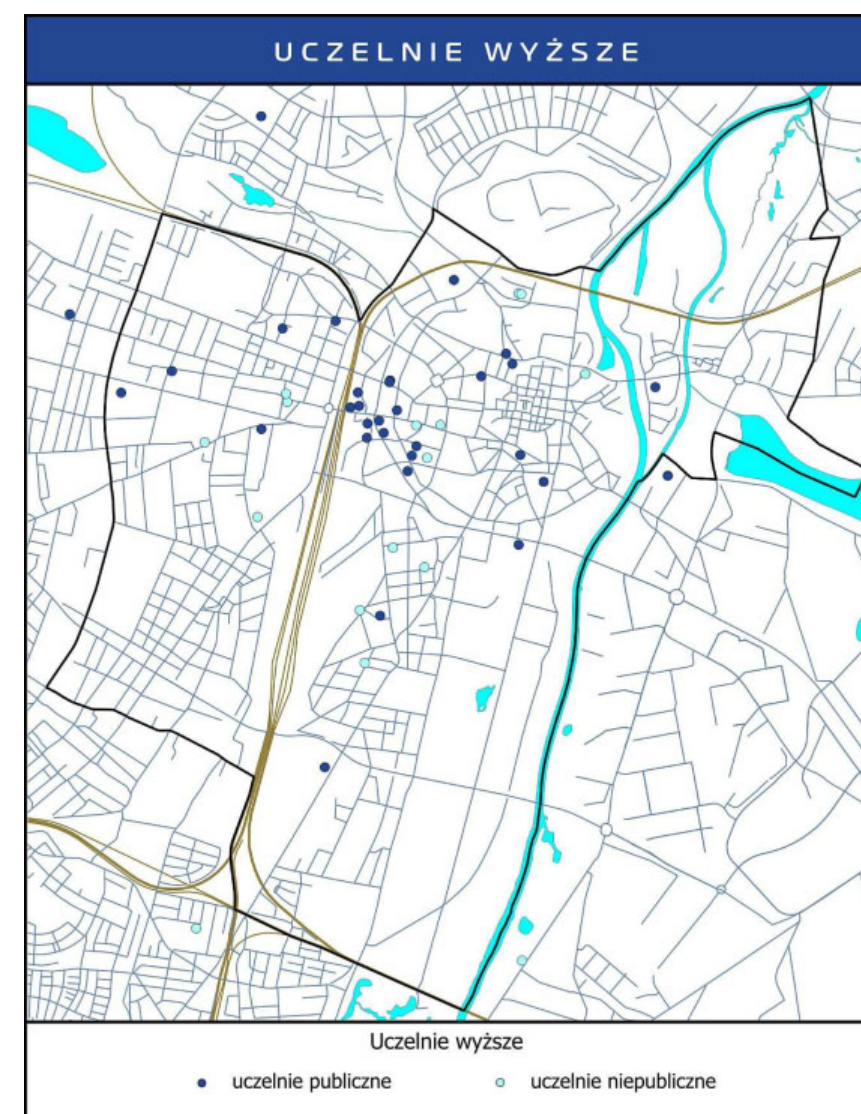
Tab. 5. Liczba studentów szkół wyższych w Poznaniu w roku akademickim 2012/2013 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Ryc. 41. Struktura studentów według miejsca studiowania w roku akademickim 2012/2013 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Spośród studentów wszystkich uczelni 65,2% uczęszcza na zajęcia w obszarze Śródmieścia (60,2 tys. z uczelni publicznych oraz 23,0 tys. z uczelni niepublicznych). Obecność uczelni wyższych na obszarze śródmiejskim w sposób pozytywny wpływa na klimat i atmosferę śródmieścia. Spośród 7 uczelni wyższych, które w całości funkcjonują poza obszarem Śródmieścia, największymi są Uniwersytet Przyrodniczy (11,8 tys. studentów) oraz Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji (6,3 tys. studentów). Ze względu na przeniesienie w ostatnich latach części wydziałów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, będącego jednocześnie

największą uczelnią w Poznaniu, na kampus uniwersytecki na Morasku ponad 59% studentów tej uczelni (22,5 tys.) studiuje poza Śródmieściem. Ze względu na rozbudowę kampusu, w kolejnych latach spodziewany jest dalszy ubytek liczby studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ze Śródmieścia.

Ryc. 42. Lokalizacja uczelni wyższych w Śródmieściu w 2012 roku (źródło: opracowanie własne)

Liczba studentów, w skali całego miasta, świadczy nie tylko o potencjale edukacyjnym, ale także i atrakcyjności miasta do zamieszkania przez młodych ludzi. Nie tylko oferta edukacyjna jest bowiem brana pod uwagę przy wyborze miejsca studiowania. Bardzo istotna jest atmosfera panująca w mieście, udogodnienia i preferencje dla młodych ludzi oraz tzw. styl życia studenckiego,

co potwierdziły wyniki rankingu portalu Students.pl, w którym Poznań został uznany za najlepsze miasto do studiowania pod względem atmosfery studiowania oraz rozwiązań komunikacyjnych. Niezbędne są jednak dalsze działania mające na celu zatrzymanie absolwentów szkół wyższych w Poznaniu. Przykładem dobrych praktyk w tym zakresie jest program „Mieszkanie dla absolwenta”, uruchomiony w 2013 r. przez Urząd Miasta Poznania. Potencjał wynikający z prężnego działania wyższych uczelni oraz znacznej liczby studentów może być w przyszłości wykorzystywany do rozwoju zarówno Śródmieścia, jak i całego miasta.

Placówki wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz pomocy społecznej w Śródmieściu

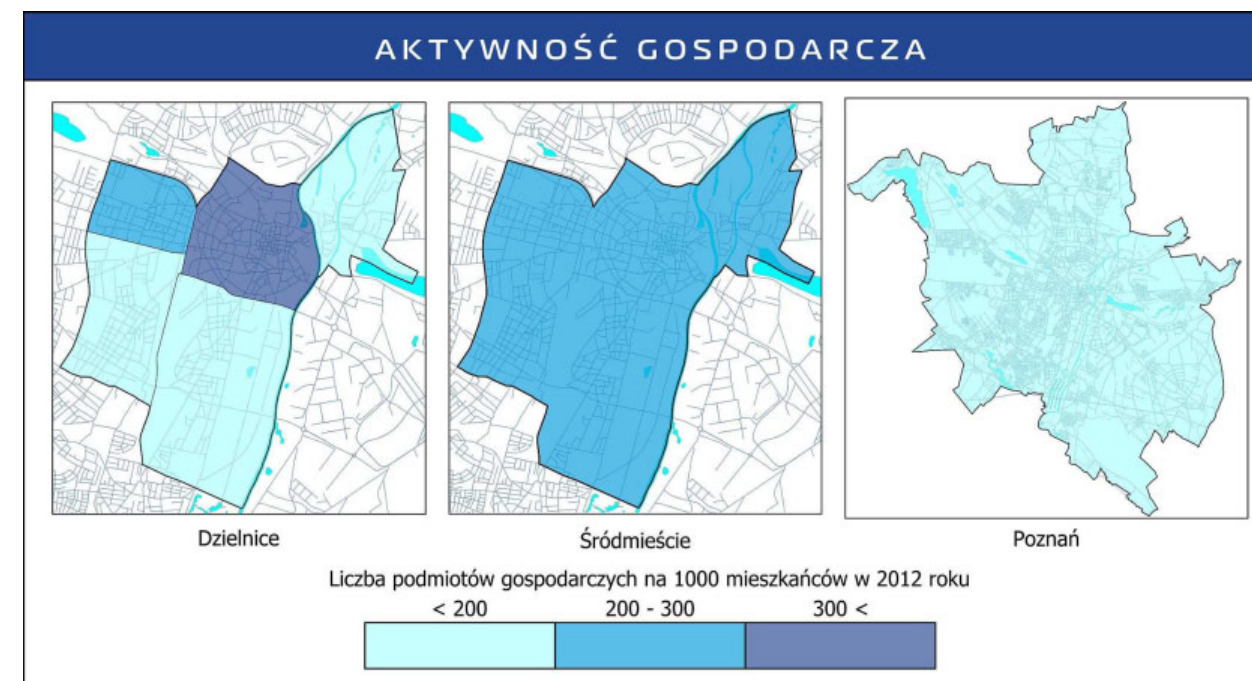
O potencjale miasta i jego poszczególnych obszarów decydują, w ogromnej mierze, jego mieszkańcy. Osoby i rodziny wymagające wsparcia i pomocy w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na wszechstronną pomoc i pracę socjalną w 3 filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu. W przypadkach wyjątkowo trudnych natychmiastową interwencję zapewnia Punkt Interwencji Kryzysowej działający w ramach miejskiej jednostki budżetowej.

Osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, mogą korzystać z pomocy stałej, całodobowej w Domu Pomocy Społecznej lub z form wsparcia opiekuńczego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego w ośrodkach wsparcia oraz w Zespole Dziennych Domów Pomocy Społecznej. Pozostanie osób starszych w swoim miejscu zamieszkania jest możliwe poprzez zapewnienie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. Ponadto jednostką miejską służącą aktywizacji społecznej osób starszych jest Centrum Inicjatyw Senioralnych, jedno z kilku działających w Polsce. Rodziny mogą otrzymać wsparcie w sprawowaniu jej podstawowych funkcji poprzez objęcie pomocą szczególnie tych dzieci, które sprawiają problemy wychowawcze w Centrum Wspierania Dzieci i Młodzieży. Natomiast dzieci i młodzież częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej mają zapewnioną całodobową pomoc i wsparcie w 4 placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Działania Miasta Poznania w obszarze Śródmieścia w zakresie usług społecznych obejmują również profilaktykę oraz pomoc w sytuacjach trudnych i kryzysowych na polu życia osobistego i zawodowego mieszkańców.

Analiza gospodarcza

W Śródmieściu Poznania w pierwszym kwartale 2013 roku zarejestrowanych było 29 651 podmiotów gospodarczych, co stanowi 28,92% wszystkich podmiotów działających w mieście. Najwięcej podmiotów gospodarczych działa na obszarze osiedla Stare Miasto – 11 003 podmioty, czyli 37,1% śródmiejskich podmiotów gospodarczych. Poziom aktywności gospodarczej, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi 238 i jest wyższy niż taki sam wskaźnik dla całego miasta Poznania, który równy jest 195.

Ryc. 43. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Własną działalność gospodarczą prowadzi jedynie 6% mieszkańców Śródmieścia, podczas gdy w Poznaniu udział ten wynosi 21%. Wpływa to na wielkość wskaźnika przedsiębiorczości mierzonego liczbą podatników podatku PIT prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W Śródmieściu wynosi on 92,8, podczas gdy w Poznaniu 102,6. Najprawdopodobniej spowodowane to jest przede wszystkim strukturą wiekową mieszkańców Śródmieścia.

IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

Struktura płatników podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) według wielkości przedsiębiorstwa	Śródmieście Poznania	Miasto Poznań
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników)	4002 (88,4 %)	9021 (85,5 %)
Małe przedsiębiorstwa (10 – 49 pracowników)	362 (8,0 %)	1051 (9,9 %)
Średnie przedsiębiorstwa (50 – 249 pracowników)	117 (2,5 %)	341 (3,2 %)
Duże przedsiębiorstwa (250 i więcej pracowników)	42 (0,9 %)	132 (1,2 %)
Wszystkie przedsiębiorstwa	4523 (100%)	10 545 (100%)

Tab. 6. Struktura płatników podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) w roku 2012 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Zarówno w Poznaniu, jak i w jego Śródmieściu, przeważają przedsiębiorstwa najmniejsze – mikro oraz małe przedsiębiorstwa, które stanowią 88,4% wszystkich podmiotów.

Możliwości samodzielnego utrzymania się gospodarstw domowych mogą być mierzone liczbą płatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) w odniesieniu do całkowitej liczby mieszkańców. Na obszarze śródmieścia wartość tego wskaźnika wynosi 76,3% i jest wyższa od wartości wskaźnika dla całego miasta wynoszącej 72,6%. Przeciętne dochody roczne brutto na mieszkańca śródmieścia wyniosły 20,2 tys. zł, czyli 84% średniej dla miasta.

	Śródmieście Poznania	Miasto Poznań
Całkowita liczba podatników (w tym % podatników z drugiej skali podatkowej)	94 862 (2,48 %)	402 413 (3,54 %)
Płatnicy PIT otrzymujący wynagrodzenie za pracę (w tym % podatników z drugiej skali podatkowej)	83 313 (2,17 %)	345 566 (3,21 %)
Płatnicy PIT prowadzący działalność gospodarczą (w tym % podatników z drugiej skali podatkowej)	11 549 (4,74 %)	56 847 (5,55 %)

Tab. 7. Struktura płatników podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) w roku 2012 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

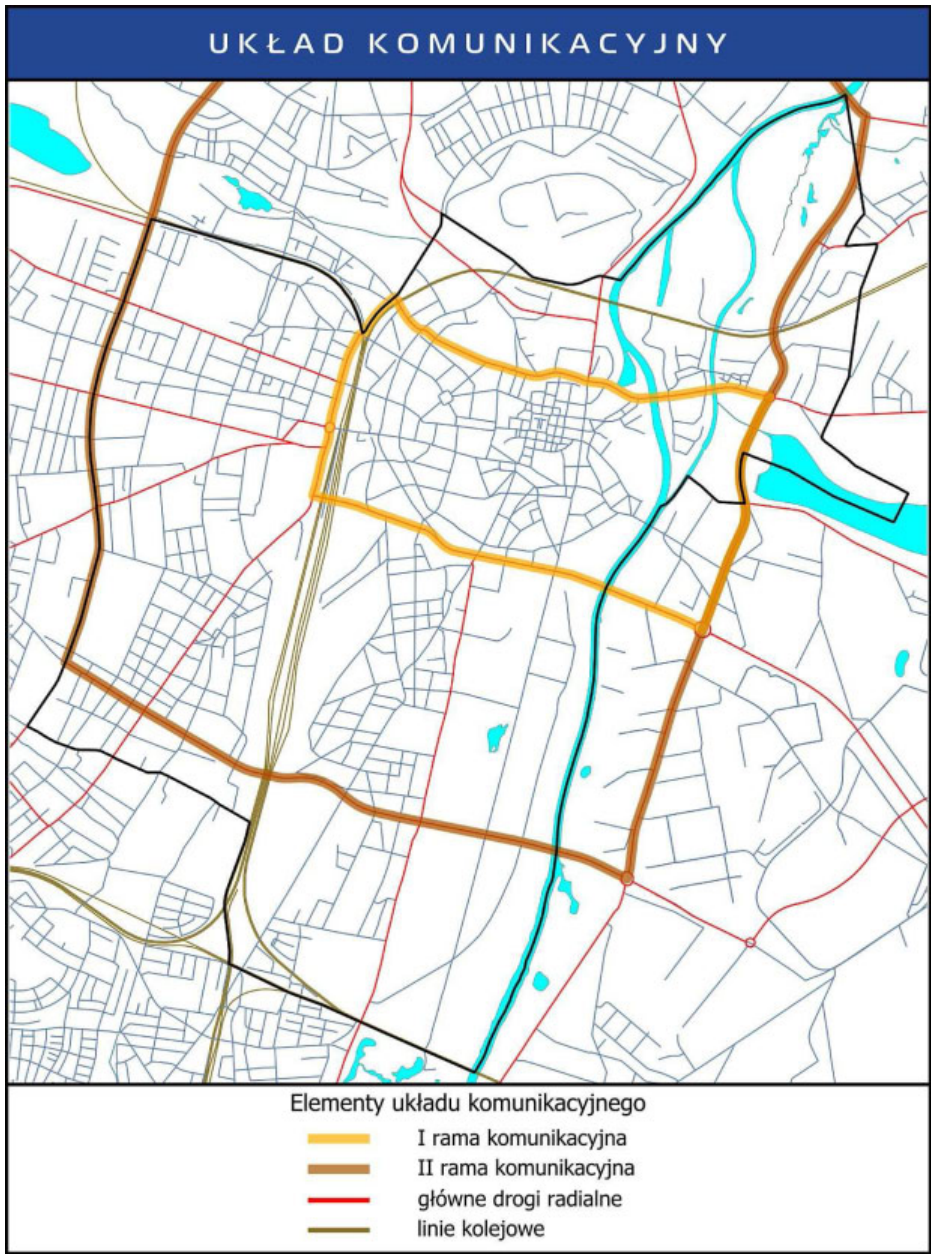
Analiza transportowa

Śródmieście Poznania jest obszarem zagęszczenia wielu funkcji ważnych dla mieszkańców Poznania oraz innych użytkowników, a co za tym idzie jest to teren o największej koncentracji celów podróży. Jest również miejscem koncentracji publicznego transportu dalekobieżnego – to tutaj znajdują się dworce PKP oraz PKS, jedynie lotnisko znajduje się poza Śródmieściem. Oba te fakty wpływają na generowanie wzmożonego ruchu komunikacyjnego. Spotykają się tu osoby korzystające z różnego rodzaju środków transportu: samochodowego, zbiorowego, rowerowego czy pieszego. Tkanka historycznego miasta, na którą składają się ulice i place, która niegdyś pełniła różnorodne funkcje, dziś podporządkowana jest funkcji transportowej. Wcześniej ulice i place „służyły nie tylko przemieszczaniu się, ale także różnym formom kontaktów społecznych: spotykano się na nich, sprzedawano, kupowano, występowało, paradowano” (Wesołowski, 2008), dzisiaj służą głównie do przemieszczania się.

Głównymi elementami układu drogowego przeznaczonego dla transportu kołowego są dwie, tak zwane, ramy komunikacyjne: I rama (*ulice: Jana Pawła II, Królowej Jadwigi, Stanisława Matyi, Most Dworcowy, Roosevelta, Pułaskiego, Przepadek, Niepodległości, Solna, Wolnica, Małe Garbary, Estkowskiego, Prymasa Wyszyńskiego; siedem ostatnich – tymczasowo*), będąca układem obwodnic ścisłego centrum oraz II rama (*ulice: Solidarności, Serbska, Lechicka, A. Hłonda, Podwale, Jana Pawła II, Zamenhofa, Hetmańska, Reymonta, Przybyszewskiego, Żeromskiego, Niestachowska, Witosa*), czyli układ obwodnic Śródmieścia. Dojazd do obwodnicy centrum miasta jest możliwy dzięki kilku koncentrycznie się rozchodzącym ulicom głównym, które umożliwiają dojazd praktycznie do granic miasta. Uzupełnieniem sieci dróg kołowych są drogi o znaczeniu dzielnicowym, będące jednak często wykorzystywane przez użytkowników jako drogi alternatywne.

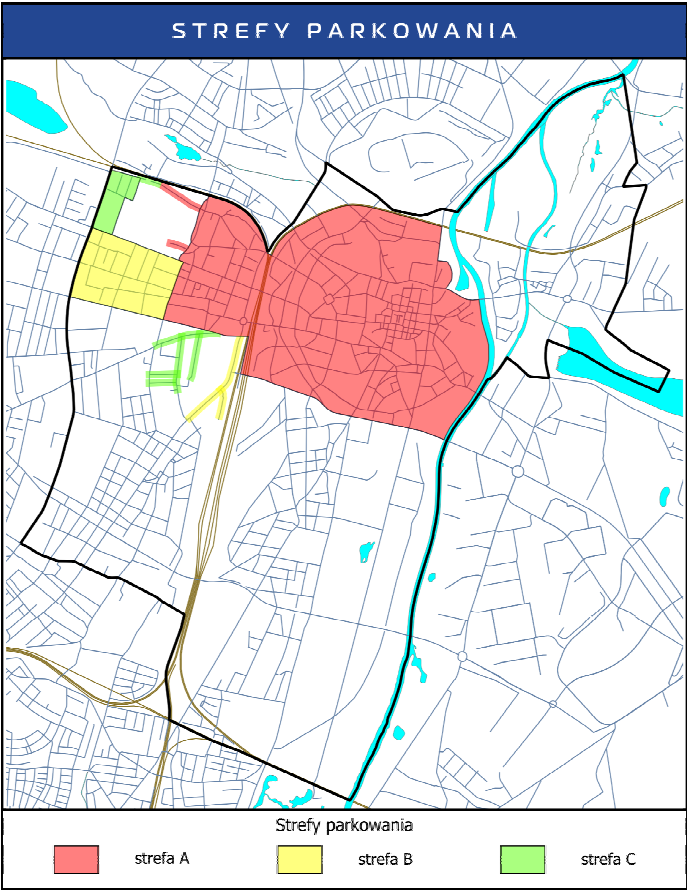
Znaczny odsetek osób podróżujących do Śródmieścia oraz wewnątrz Śródmieścia decyduje się na wybór samochodu jako środka transportu, przez co, zwłaszcza w godzinach szczytu komunikacyjnego, występują problemy z płynnością ruchu. Pomimo zastosowania ograniczeń w korzystaniu z komunikacji samochodowej, takich jak zamknięcia niektórych ulic oraz

wprowadzenia strefy parkowania, wciąż presja motoryzacyjna na tym obszarze jest wysoka (Gadziński, 2010, s. 93).

Ryc. 44. Główne elementy układu komunikacyjnego w Śródmieściu w 2012 roku (źródło: opracowanie własne)

Jednym z elementów, który ograniczyć ma ruch samochodów w Śródmieściu, jest strefa płatnego parkowania. Obejmuje ona swoim zasięgiem niemal całe osiedle Stare Miasto oraz znaczną część Jeżyc.

Ryc. 45. Strefa Płatnego Parkowania w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Miejskich)

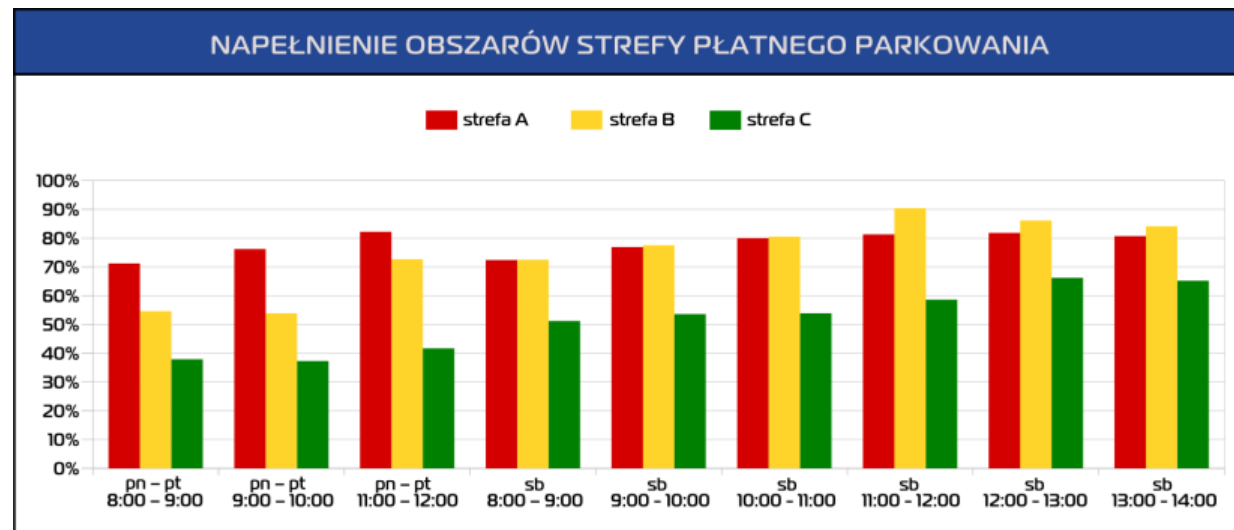
Podstrefa	Liczba miejsc postojowych	%
Podstrefa A	7117	77
Podstrefa B	1486	16
Podstrefa C	683	7
Razem	9236	100

Tab. 8. Liczba miejsc postojowych w Płatnej Strefie Parkowania w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej)

Strefa płatnego parkowania w Poznaniu obowiązuje na części Śródmieścia o powierzchni około 5 km². Zdecydowanie największy obszar zajmuje podstrefa A, która swym zasięgiem pokrywa niemal całe osiedle Stare Miasto. W tej strefie wyznaczono również największą liczbę miejsc parkingowych. W strefie parkowania zauważyć można znaczne napełnienie. Szczególnie duże odnotowano podczas dopołudniowego szczytu w strefie A oraz w soboty w strefie B. Jednak żadna z wartości nie przekracza średnio 90%⁶.

⁶ Źródło danych: Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej.

IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

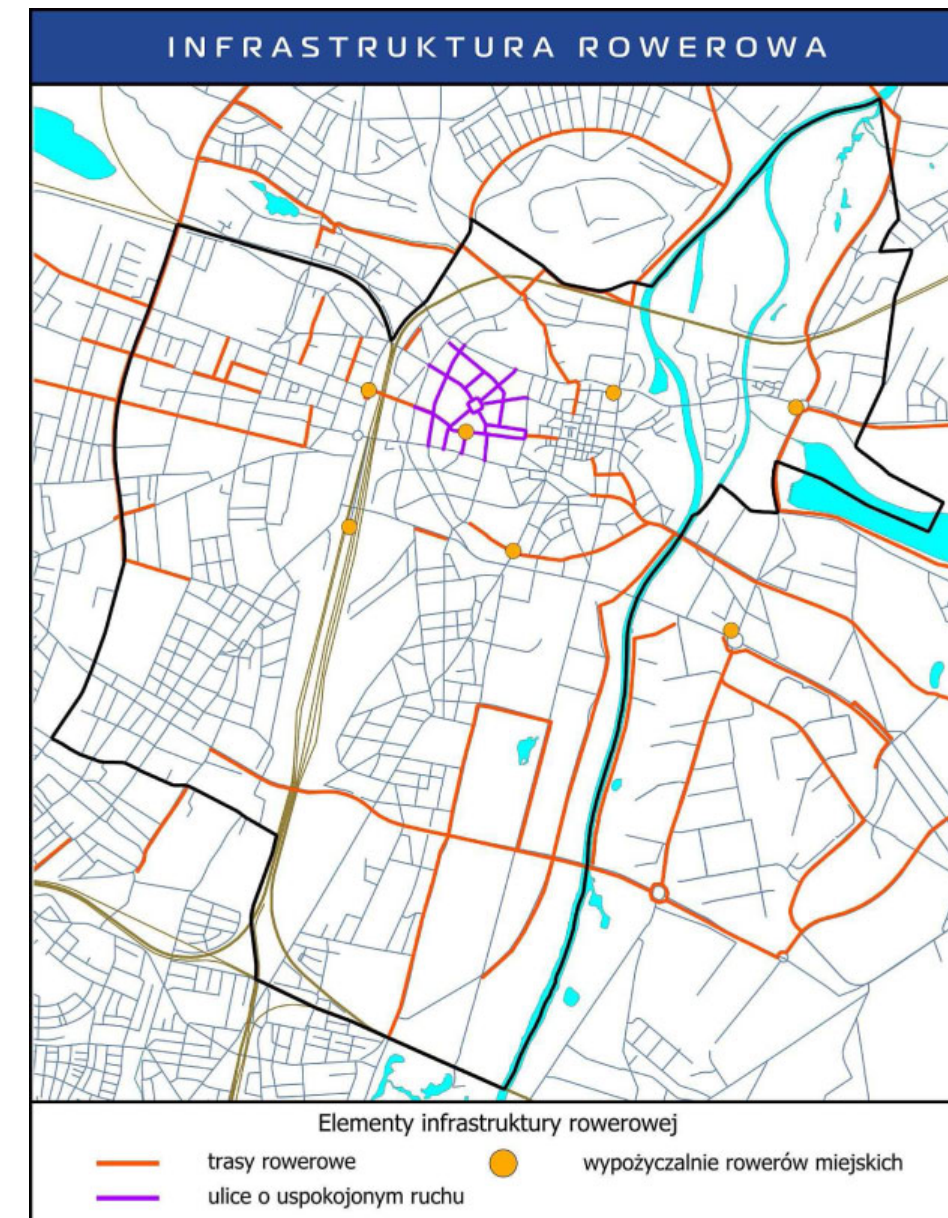
Ryc. 46. Napełnienie obszarów Strefy Płatnego Parkowania w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej)

Długość ścieżek rowerowych w Poznaniu wynosi 121 kilometrów. Znaczna część z nich znajduje się w Śródmieściu. Sieć rowerowa w Śródmieściu charakteryzuje się jednak znacznym rozczłonkowaniem i niespójnością, a także niską jakością infrastruktury. W wielu miejscach występują znaczne przeszkody w poruszaniu się rowerem. Z drugiej jednak strony zauważyć można wiele działań podejmowanych przez Miasto Poznań, skierowanych na popularyzację tego rodzaju transportu oraz ułatwienie w poruszaniu się po mieście. Przede wszystkim wyznaczono pierwsze w Polsce kontrapasy, na których rowery mogą poruszać się w przeciwnym kierunku do samochodów na ulicach jednokierunkowych. Ponadto można odnotować stały przyrost długości ścieżek rowerowych przy jednoczesnym spowalnianiu ruchu samochodowego poprzez wprowadzanie „strefy 30”.

Innym elementem poprawiającym infrastrukturę rowerową w Śródmieściu jest lokalizacja 7 wypożyczalni rowerów miejskich w ramach systemu pn. „Poznański System Roweru Publicznego”. Znajdują się one w następujących miejscach: most Teatralny, Dworzec Główny PKP, Stary Browar, ul. 28 Grudnia, ul. Garbary, Śródka, rondo Rataje.

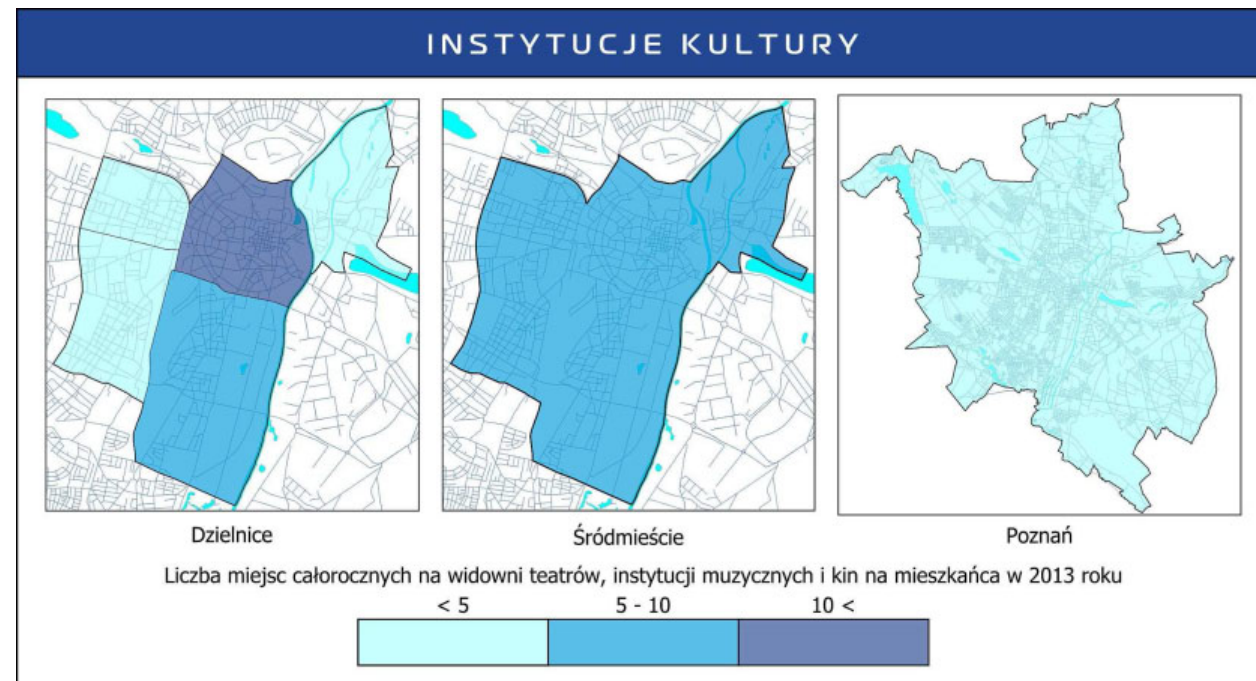
Wybrane elementy oceny jakości życia w Śródmieściu

Śródmieście jest miejscem największej aktywności kulturalnej poznanianów. Tutaj znajduje się największa liczba instytucji kultury oraz największa liczba miejsc w tych instytucjach przypadająca na jednego mieszkańca. Największa

Ryc. 47. Infrastruktura rowerowa w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Miejskich)

wartość tego wskaźnika notowana jest na Starym Mieście (17 miejsc na mieszkańca). W Śródmieściu znajdują się największe miejskie instytucje kultury, jak: Teatr Wielki, Teatr Polski, Teatr Nowy, Teatr Muzyczny, Teatr Animacji, Centrum Kultury Zamek, 14 dużych sal koncertowych z Aulą Uniwersytecką, Aulą Nova i Aulą Artis, 12 kin, 13 muzeów oraz Biblioteką Raczyńskich. Wkrótce zostanie otwarty Zamek Królewski na Wzgórzu Przemysła oraz Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego – „Brama Poznania” na Śródcie.

Ryc. 48. Liczba miejsc w wybranych instytucjach kultury w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

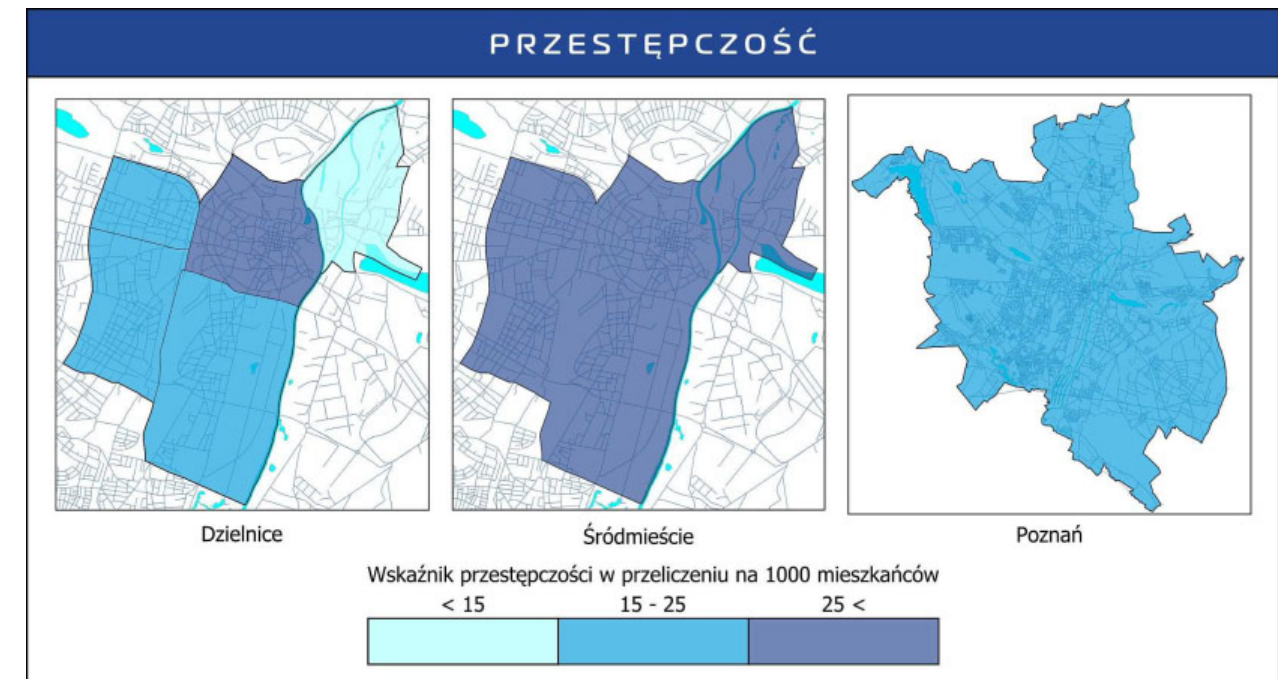
W Poznaniu znajduje się ponad 950 obiektów sportowo-rekreacyjnych, z tego co szósty jest zlokalizowany w Śródmieściu. Są to przede wszystkim boiska, hale i sale sportowe (110) oraz ogólnodostępne place gier i zabaw (11), co jest liczbą niewystarczającą na tak dużym obszarze. Nową propozycją dla mieszkańców jest lokalizacja w Śródmieściu, w starym korycie Warty, Plaży Miejskiej oraz Przystani Poznań.

Poznań jest miastem o relatywnie dużej powierzchni terenów zieleni. Na mieszkańca Poznania przypada 127 m² zieleni ogólnodostępnej zlokalizowanej w 44 parkach, 113 zieleńcach, lasach komunalnych o funkcji rekreacyjnej oraz w zoo, palmiarni, otwartych ogrodach dydaktycznych, a także zieleni osiedlowej. Największe zwarte obszary zieleni w Śródmieściu znajdują się na Cytadeli oraz w dolinie rzeki Warty. W Śródmieściu znajduje się 18 parków ogólnomiejskich, w tym 8 wpisanych do rejestru zabytków, oraz Cmentarz Zasłużonych Wielkopolan.

Obszary problemowe w rozwoju Śródmieścia

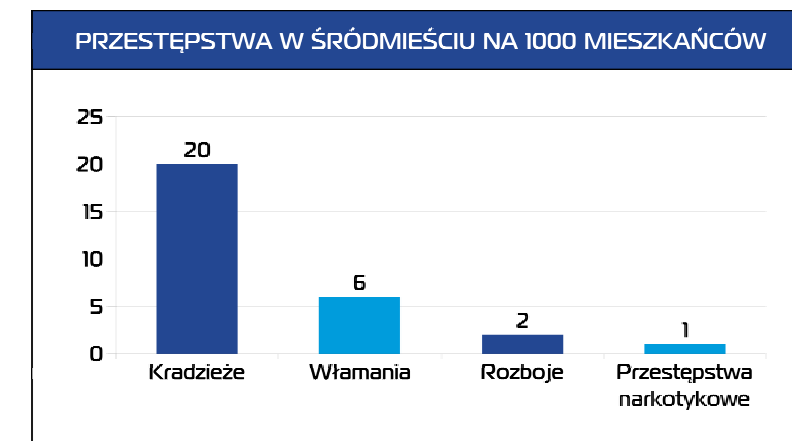
Większy udział mieszkańców w wieku emerytalnym, niższe średnie dochody mieszkańców powodują, że co dwudziesty mieszkaniec Śródmieścia korzysta

z różnych form pomocy społecznej. Spośród nich co czwarty cierpi z powodu ubóstwa. Podobnie jak w całym mieście, 2% mieszkańców Śródmieścia poszukuje zatrudnienia poprzez Powiatowy Urząd Pracy.

Ryc. 49. Wskaźnik przestępstw⁷ stwierdzonych w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu)

Na obszarze Śródmieścia notuje się ponad jedną trzecią przestępstw stwierdzonych w Poznaniu. Najwięcej przestępstw notuje się w rejonie ulic: Głogowskiej, Półwiejskiej, Bukowskiej, Grunwaldzkiej i okolicach Starego Rynku.

Ryc. 50. Wybrane kategorie przestępstw stwierdzonych w 2012 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu)

⁷ W powyższej statystyce wzięto pod uwagę następujące kategorie przestępstw: kradzieże, włamania, rozboje, bójki oraz przestępstwa narkotykowe.

IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

W strukturze przestępstw, podobnie jak w całym mieście, dominują kradzieże. Najwięcej kradzieży notuje się w rejonie Starego Rynku oraz ulic: Półwiejskiej, Głogowskiej, Bukowskiej i Grunwaldzkiej. Ponad jedna czwarta stwierdzonych kradzieży w rejonie ulic Bukowskiej, Głogowskiej, Grunwaldzkiej dotyczy zdarzeń w sąsiedztwie terenów targowych. W Śródmieściu stwierdzono 70% rozbojów, blisko połowę przestępstw narkotykowych oraz jedną trzecią kradzieży i włamań odnotowanych w całym mieście. Wskaźnik przestępczości w Śródmieściu, jest wyższy niż w całym mieście i wynosi 29 (na 1000 mieszkańców), przy 19 dla całego Poznania.

W celu zwiększenia stanu bezpieczeństwa publicznego rozbudowany został miejski system monitoringu wizyjnego, który obejmuje przede wszystkim obszar Śródmieścia.

4. Analiza SWOT

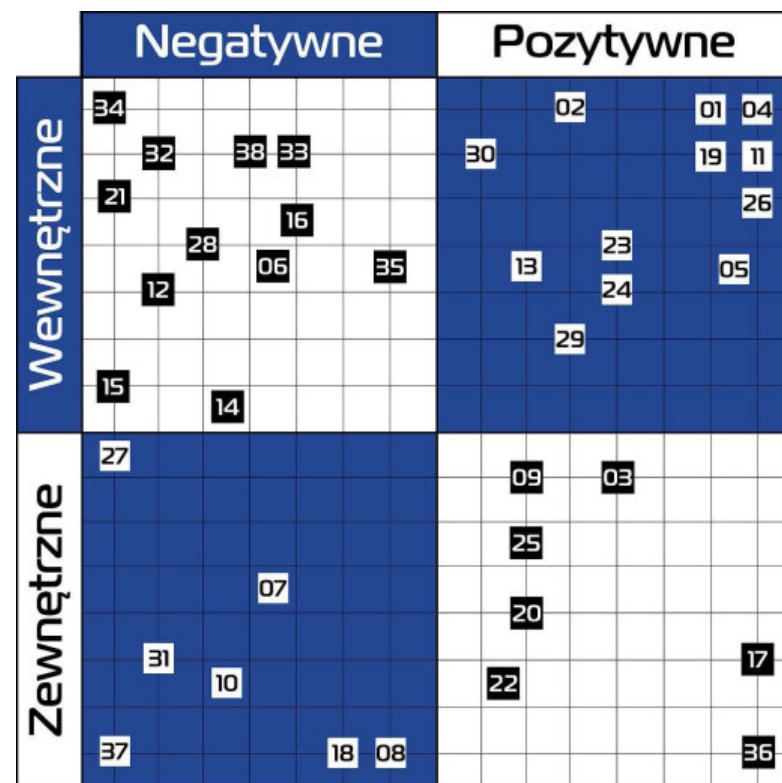
Analiza SWOT jako technika analizy strategicznej posłużyła do pogrupowania rozpoznanych czynników rozwoju Śródmieścia. Wszelkie informacje uszeregowano w cztery kategorie: silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Uwarunkowania wewnętrzne, odnoszące się do samego śródmieścia Poznania, sklasyfikowano w silnych oraz słabych stronach, uwarunkowania zewnętrzne zaś, obejmujące wszystkie czynniki otoczenia, pogrupowano w szansach oraz zagrożeniach⁸. Rezultat prac analitycznych zestawiono w poniższej tabeli.

Dokonano również próby oceny poszczególnych czynników ze względu na siłę ich oddziaływania, czemu posłużyło umieszczenie uwarunkowań na układzie współrzędnych, który pokazuje siłę i wzajemne relacje wszystkich czynników uchwyconych w tej analizie.

	Negatywne	Pozytywne
Wewnętrzne	06. Duży ruch samochodowy. 12. Występowanie zjawisk kryzysowych (ubóstwo, bezrobocie, przestępczość). 14. Niedostateczny poziom czystości terenów publicznych. 15. Niski standard mieszkań w historycznej zabudowie. 16. Niewystarczająca liczba miejsc wypoczynku i rekreacji. 21. Chaos reklamowy. 28. Bariery w poruszaniu się rowerem. 32. Brak i rany komunikacyjnej i fragmentacja centrum miasta. 33. Niedostatek parkingów dla mieszkańców. 34. Bariery w poruszaniu się pieszo. 35. Brak punktów widokowych. 38. Niska jakość nowej architektury.	01. Duża liczba obiektów dziedzictwa kulturowego i symboli tożsamości. 02. Koncentracja różnorodnych usług (handel, gastronomia, administracja). 04. Duża ilość wysokiej jakości terenów zieleni. 05. Duża liczba podmiotów - potencjalnych partnerów rozwoju. 11. Obecność dzielnicowych rynków (targów) handlowych. 13. Rozwój dużych domów handlowych w śródmieściu. 19. Koncentracja instytucji kultury. 23. Realizacja programu rozwoju turystyki kulturowej "Trakt Królewsko-Cesarski". 24. Funkcjonowanie systemu rowerów śródmiejskich. 26. Obecność Międzynarodowych Targów Poznańskich. 29. Funkcjonowanie wyższych uczelni. 30. Istnienie znaczących, lecz niewykorzystanych obiektów (np. Stara Rzeźnia, Stara Gazownia).
Zewnętrzne	07. Brak jednolitego określenia lokalizacji śródmieścia. 08. Stereotypy na temat śródmieścia. 10. Brak instrumentów koordynacji działań na poziomie regionalnym. 18. Użytkownicy śródmieścia mieszkają poza śródmieściem. 27. Wysokie koszty najmu i utrzymania lokali. 31. Przewaga konkurencyjna handlu wielkopowierzchniowego nad małopowierzchniowym. 37. Brak systemu Park & Ride.	03. Obecność rzek: Warty, Cybiny itd. 09. Potencjalna moda na śródmieście. 17. Potencjał ludzki. 20. Profilowanie wizerunku i oferty miasta. 22. Organizowanie wydarzeń o znaczeniu krajowym i światowym. 25. Śródmieście jako wizytówka aglomeracji i regionu. 36. Środki z funduszy europejskich.

Ryc. 51. Analiza SWOT (źródło: opracowanie własne)

⁸ Cyfry przy każdym z czynników rozwoju wynikają z kolejności w jakiej wskazywane były w czasie prac warsztatowych nad tą analizą.

Ryc. 52. Siła oddziaływania czynników rozwojowych wykazanych w analizie SWOT (źródło: opracowanie własne)

Przeprowadzona analiza SWOT pozwala wysunąć wnioski, że w Śródmieściu Poznania ilościowo czynniki pozytywne równoważą czynniki negatywne. Zwłaszcza jest to widoczne po stronie mocnych stron (uwarunkowania endogeniczne rozwoju Śródmieścia). Warto zwrócić ponadto uwagę, że czynnikom pozytywnym przypisano bardzo dużą siłę. Mimo wszystko działania powinny się koncentrować na neutralizowaniu czynników negatywnych, szczególnie jeśli chodzi o negatywne czynniki zewnętrzne, których siła oddziaływania – jak wynika z analizy – jest znacząca (krytyczna) dla rozwoju Śródmieścia.

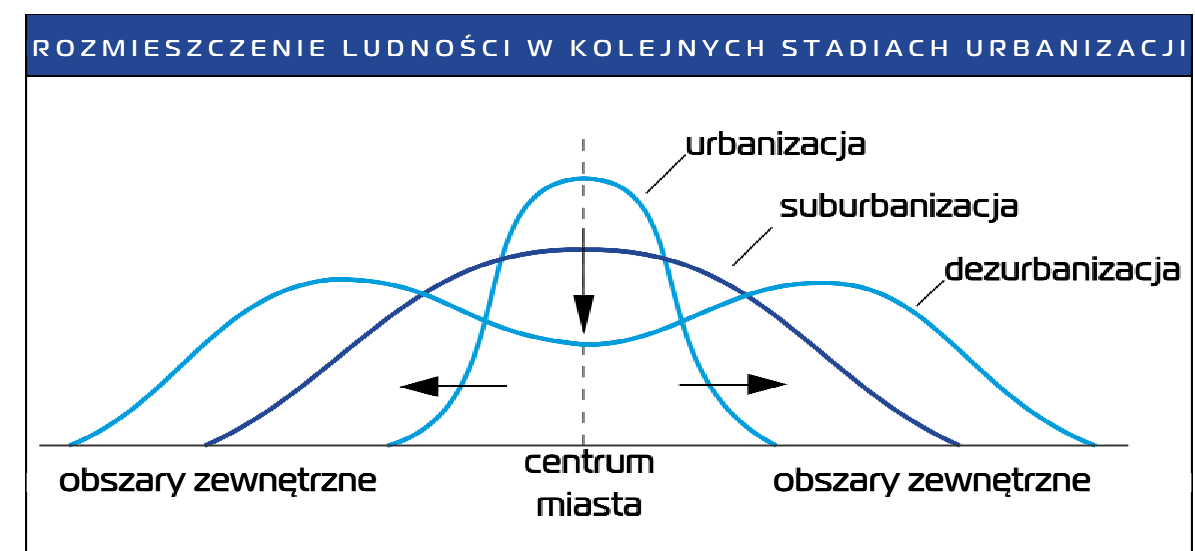
Inaczej formułując wnioski: Śródmieście bezdyskusyjnie dysponuje znaczącym potencjałem endogenicznym, zdolnym do dalszego równoważenia wychwyconych w nim niekorzystnych cech i zjawisk (tj. negatywnych wewnętrznych czynników rozwoju). Taki stan balansu, wobec uchwyconej w omawianej analizie relacji, pomiędzy zewnętrznymi czynnikami pozytywnymi i negatywnymi (czyli czynnikami egzogenicznymi: szansami i zagrożeniami) czyni ze Śródmieścia miasta coś na kształt pasywnej przestrzeni „gry w miasto” –

przedmiot wpływu czynników egzogenicznych, wśród których – jak wynika z omawianej analizy – ilościowo przeważają szanse.

Wykorzystanie na rzecz rozwoju Śródmieścia wskazanych w analizie szans (tj. pozytywnych czynników zewnętrznych, które – wobec przyjętych założeń tej analizy – są umiejscowione w Poznaniu, a jedynie „zlokalizowane” poza Śródmieściem) i konsekwentne skupienie na minimalizowaniu zdiagnozowanych zagrożeń, powinno stworzyć odpowiednie warunki dla rozwoju Śródmieścia: począwszy od równoczesnego niwelowania słabych i wzmacniania silnych stron centralnej części Poznania, do zintegrowanego zarządzania strukturą społeczno-przestrzenną Śródmieścia.

5. Perspektywy dla Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 – wnioski

Pytanie o przyszłość poznańskiego Śródmieścia, o perspektywę rozwoju centrum Poznania – to pytanie o potencjał miasta jako centralnego ośrodka aglomeracji poznańskiej o ambicjach metropolitalnych, znajdującego się w fazie intensywnej suburbanizacji. Ma to wpływ na kondycję Śródmieścia i będzie kształtować potencjał tej części miasta. Jak to wpływa na sytuację demograficzną Śródmieścia miasta pokazuje się na schemacie, który uwzględnia zmiany zachodzące w cyklu: urbanizacja-suburbanizacja-dezurbanizacja-reurbanizacja.

Ryc. 53. Kolejne fazy urbanizacji (źródło: opracowanie własne na podstawie *Ślodycyk 2003*)

IV. Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania

Zmiany demograficzne obserwowane w Poznaniu i jego śródmieściu są przede wszystkim następstwem procesów społeczno-gospodarczych, których przyczyny mają charakter egzogeniczny, a zjawiska te zachodzą również w innych, dużych polskich miastach. To jednak nie zmienia ani nie zmniejsza zagrożeń wynikających ze zmiany struktury społecznej, w tym wiekowej mieszkańców, szczególnie w tej części Poznania.

Powrót do Śródmieścia, natomiast w pierwszej fazie interwencji Programu dla Śródmieścia przynajmniej wyhamowanie procesu rozgęszczenia mieszkań, a w konsekwencji zmniejszania się liczby mieszkańców, to warunek skorygowania niekorzystnych zmian obserwowanych w śródmieściu Poznania. Przykłady miast Europy zachodniej i północnej, które już musiały zmierzyć się z takimi problemami, a udało im się je rozwiązać (Kopenhaga, Bonn, Frankfurt n. Menem), pokazują, że sektor publiczny ma tu możliwości oddziaływania i może je skutecznie wykorzystać. Perspektywy dla Śródmieścia ukształtuje odpowiedź na pytanie, czy i w jaki sposób możliwości te zostaną w Poznaniu wykorzystane. Zachowania migracyjne mieszkańców miasta, pokazane w badaniach Urzędu Statystycznego w Poznaniu, wykonanych na zlecenie Urzędu Miasta Poznania, potwierdzają, że Poznań opuszczają młodzi, lepiej sytuowani i wykształceni, tworzący rozwojowe rodziny, dla których brakuje interesującej, alternatywnej wobec domku/segmentu za miastem miejskiej oferty mieszkaniowej. Jest to istotny mankament, który miasto może starać się skorygować, tworząc, a następnie konsekwentnie realizując, politykę mieszkaniową nakierowaną na pozostanie w mieście, przyciągnięcie ludzi z powrotem do miasta. Poprawa warunków mieszkaniowych to pierwszorzędny czynnik migracji poza Poznań, także mieszkańców Śródmieścia, zatem trudno nie uznać zwiększenia atrakcyjności zamieszkiwania w Śródmieściu za warunek konieczny, choć pewnie niewystarczający, dla zahamowania tych niekorzystnych trendów. Skłania ku temu również fakt, że w ciągu 5 lat (2006 – 2011) udział osób, które wyprowadziły się z Poznania, a skłonne są rozważyć powrót do miasta, wzrósł prawie dwukrotnie (Urząd Statystyczny w Poznaniu). Pytanie, czy będzie to miejsce w Śródmieściu? Szansą dla Śródmieścia jest także wykreowanie swoistej „mody na zamieszkanie w śródmieściu”, szczególnie w starej zabudowie wielkomiejskiej. Grupą docelową mogłyby tutaj być młode osoby studiujące lub rozpoczynające pracę w Poznaniu. Niezbędne jest jednak, podobnie jak

w przypadku powrotu mieszkańców do Poznania, polepszenie warunków życia w Śródmieściu i stworzenie atrakcyjnej ogólnodostępnej oferty spędzania czasu wolnego.

